

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Sponsalia conditionata qualem obligationem inducant. Pun. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

Nam in priori legato relicto conditio, & subsistit legatum, si in nullius fauorem ea conditio cedat, utpotè que seruitutis speciem continet: at in secundo casu retinetur conditio, tametsi in nullius utilitatem cedat, quia non grauat legatarium ob legatum ad onus sustinendum, sed spe obtinendi legati allicitur ad portandum onus. Ad secundum, & tertium fundameurum dico prædicta pacta esse longè diuersa, quippe libertatem adiungunt. Secus est pactum habitandi in determinato loco, quod esto libertatem diminuat, non tamen illam adimit.

11. Ex his inferit Pelæz de Mieres de maiorat. 1. part. quæst. 57. per totam. Et Azucedo loquens de maiorat. one tertij & quinti lib. 5. recop. tit. 6. leg. 1. num. 22. Sauch. lib. 1. disp. 40. num. 7. Gutierr. cap. 23. num. 20. validam esse conditionem appositam in maioratibus, ut illius successor teneatur in loco certo habitare, alioqui maioratum amittit, quia est conditio in fauorem instituentis apposta, quippe cedit in illius memoriam, & honorem, quæ facillè aboleretur successore aliò migrante. Quod intelligendum est (inquunt prædicti Doctores) cum non adest iusta causa recedendi, sicut dictum est de viro, & vxore. Subiungunt tamen Pelæz, & Sauch. iustam esse in præsentis casu causam, si mulier maioratus successore nubat alienigenæ, & iusta viri domicilium mutet, quia ea mutatio non est spontanea, sed ex necessitate ob viri mandatum, cui parere tenetur, ac proinde non est illi culpa tribuenda, neque maioratum priuanda. Sed merito prædicti Doctores censent hanc causam non carere scrupulo, siquidem mulier alienigenæ nubens, tacitè vult domicilium proprium deserere, & conditionem maioratus appositam non exequi, poterit ergo eo priuari.

12. Ad extremum dubitabis, An è contrà valeat pactum, ne vir in aliquam ciuitatem ingrediatur? Ratio dubitandi est, quia hoc pactum videretur Reipublicæ obesse, cui expedit libertatis hominibus abundare. leg. fin. Cod. de iudicia videntate sol. tendis: est etiam quadam pœna, ad quam nemo nisi per sententiam obligari potest. Atque ita docuerunt Ancharran. cons. 75. num. 3. Alciat. lib. 5. cons. 34. num. 3. Sed omnino reuocandum est, licitum, & validum esse prædictum pactum causa iusta intercedente, vt docuit Gama decis. 6. Basil. Ponce lib. 12. de matr. cap. 20. num. 9. Ratio est manifesta; quia abstinere ab ingressu ciuitatis, ex quo discordia excitari possunt, & Reipublicæ pax turbari, aliæque grauius incommoda oriri honestum, & Reipublicæ conueniens, ergo potes te obligare. Quid enim obstat? Non quod Reipublicæ expedit libertatis hominibus abundare? quia nunquam Reipublicæ expedit abundare hominibus liberis, qui pacem ipsius Reipublicæ turbare possunt. Neque etiam quòd hæc priuatio sit quadam pœna, quia non est propriè pœna cum non sit contra voluntatem iniecta, sed sponte assumpta.

PUNCTVM XVI.

Sponsalia conditionata qualem obligationem inducant?

1. *Varia sunt conditiones, quæ contractui sponsalium, & matrimonij apponi possunt.*
2. *Conditio necessariò futura non impedit valorem sponsalium.*
3. *Impossibiles, & turpes censentur plures ab sponsalibus, sicut à matrimonio reuocari.*
4. *Verius est impossibiles vitare contractum, turpes suspendere.*
5. *Conditiones contingentes, possibiles & honestæ sponsalibus adici possunt.*
6. *Conditio, si Pontifex dispensauerit, reputatur impossibilis ex plurium sententia.*
7. *Verius est reputandam esse possibilem, & honestam.*
8. *Explicatur conclusio, & insinuat fundamentis oppositis.*
9. *Affirmant aliqui quemlibet ex his contrahentibus ante, & post impetratam dispensationem resiliere posse.*
10. *Oppositum est tenendum.*
11. *Examinatur, an conditio adueniens & constituantur sponsalia.*
12. *Qualiter promittens consanguineæ matrimonium supradicta conditio teneatur dispensationem procurare?*

1. **V**aria sunt conditiones, quæ contractui sponsalium, sicut & matrimonio adici possunt, aliæ sunt necessariae, aliæ contingentes, aliæ possibiles, aliæ impossibiles, aliæ honestæ, aliæ turpes.

2. Si sponsalibus adiciatur conditio necessariò futura. V.g. si sol oriatur cras, æque valida sunt, ac si nulla conditio adhibita esset: quia ratione necessitatis reputatur quoad obligationem executioni mandata. §. cond. in ff. de verb. obl. ibi: Quæ enim per rerum naturam sunt certa, non morantur obligationem. At non tenentur ea sponsalia exequi quoulsque conditio adueniat, quia esto illa conditio non suspendat sponsa-

lium obligationem, suspendit tamen eorum executionem.

3. Impossibiles verò conditiones, & turpes quæ à matrimonio excluduntur, & habentur pro non adiectis ob illius fauorem, cap. fin. de conditionibus apposis, plures Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 5. disp. 17. n. 2. censent etiam reuocari ab sponsalibus eo quòd sponsalia sint dispositio, & ita ad matrimonium, ac proinde dispositum in matrimonio, in sponsalibus censeri debet dispositum, vt dicitur in leg. oratio, ff. de sponsalibus.

4. Sed spectato iuris rigore vetius censo conditiones impossibiles vitare sponsalium contractum, turpes verò suspendere, quoulsque conditio ponatur: sic docuit Rebell. lib. 2. de matr. quæst. 10. sect. 5. Basil. Ponce, lib. 2. de sponsal. cap. 7. n. 2. & probabilem reputat Petr. de Ledesma de matrim. quæst. 17. arr. 5. ad finem, referentè doctissimos Salmaticenses reuocari. Ratio ea est: iure naturæ conditio impossibilis cuiuslibet contractui adiecta illum vitat, turpis eius obligationem suspendit: at hoc ius naturæ in sponsalibus correctum non est, sed in matrimonio. Ex eo autem quòd in matrimonio corrigatur, non inferitur corrigi in sponsalibus, aliàs quæ dispunguntur de matrimonio clandestino de illius dissolutione, censentur de sponsalibus disposita: quod constat esse falsum. Neque his obstat lex oratio, quæ solum probat dispositum in matrimonio in sponsalibus dispositum esse, quando est eadem ratio, sicuti est in personis inhabilibus, & impeditis ad contrahendum, quæ sicut non possunt matrimonium validè contrahere, neque etiam possunt sponsalia.

5. Conditiones verò contingentes possibiles, & honestæ optime possunt sponsalibus adici, vt tradunt omnes. Et licet ille contractus, quoulsque conditio eueniat, non constituit sponsalia, quia non inducit obligationem matrimonij contrahendi, inducit tamen obligationem absolutam expectandam conditionis euentum, ob quam causam si interim alia sponsalia absoluta contrahas, nullus est contractus; quia prior obligatio obstat, quam elidere non potes: sicuti docuit Sanch. lib. 1. disp. 8. Regid. disp. 29. dub. 1. n. 2. Basil. Ponce lib. 2. cap. 13. & lib. 1. cap. 7. n. 1. Superiunt tamen aliquot difficultates.

6. Prima, quando aliqui impediti contrahunt sub hac conditione, si Pontifex dispensauerit, an hæc conditio reputetur contingens, & honesta, vel potius impossibilis? Plures, grauiusque Doctores, quos plena manu refert Sanch. lib. 2. de matr. disp. 5. num. 6. docuerunt prædictam conditionem reputandam esse impossibilem. Mouentur, quia ea quæ pendet à voluntate Principis censentur quam impossibilia ex leg. 1. leg. stipulatio, leg. continuis, ff. de verbor. obligat. & leg. idem Iulianus ff. de legat. 1. Neque obest quòd aliquando ius mutari possit, quia non secundum tempus futurum, sed secundum præsens stipulatio mensuranda est, vt habetur in leg. inter stipulantes, §. sacrament. de verbor. obligat. ob quam causam stipulatio de re sacra, publica, vel homine libero nulla est, tametsi res sacra fieri possit profana, publica priuata, & homo liber seruus. Alij, è quorum numero est Henric. lib. 12. de matrim. cap. 10. num. 4. est non reputant hanc conditionem impossibilem, reputant eam minus honestam, seu turpem, eo quòd ea posita ius commune denegat: at honestus est ius commune seruari, quam illius dispensationem procurare. Ergo hæc conditio tanquam turpis reputanda est, & sicut posita conditio turpi nulla est obligatio expectandam conditionis euentum, sed staret ab sponsalibus sic contractus resiliere potes, sic poteris ab his sponsalibus: fauetque lex si stipulatio, verum item quòd leges ff. de verbor. obl. vbi deciditur, stipulationem factam de eo quòd leges prohibent nullam esse, tametsi causa impedimenti non sit perpetua, vt si promittas ducere foretem adoptiuam tempore quo adoptia est, quia vt Textus inquit ab initio, ea stipulatio est contra bonos mores.

7. Cæterum est prædicta sententia probabilis est, longè verior censo, quæ asserit prædictam conditionem inter possibiles, & honestas connumerandam esse. si in ea Pontifex solius sit dispensare est cum difficultate, & contrahentes causam habeant legitimam dispensationis, sic ex communi sententia tradit Sanch. dicto lib. 5. disp. 5. n. 2. & num. 12. & Rebell. lib. 2. de matr. quæst. 10. sect. 6. Coninch. disp. 29. dub. conclus. §. num. 18. Basil. Ponce lib. 3. de matrim. cap. 15. num. 2. & lib. 12. cap. 7. & alij. Ducor quia illud reputandum est possibile, & honestum quòd sæpè honestè fieri solet at posita causa legitima dispensationis sæpè solet Pontifex in matrimonio impedimenti dispensare, quinimo aliquando tenetur, ergo conditio de hac dispensatione neque impossibilis, neque turpis est iudicanda: facit lex apud Iulianum 40. ff. de legat. 1. ibi: Quoniam commercium eorum nisi iusto Principis non est, cum distrabi non soleant. Ergo stante iusto Principis de illis potest esse commercium. Item in leg. quidam relegatum ff. de rebus dub. deciditur valere legatum rellatoris sub ea conditione, si aliquis ex ius hæreditibus, vel amicis ei impetraverit restitutionem, & antequam ei gratias egerit decesserit. Item valida est institutio filij sub ea conditione,

si Principi legitimum, uti ex communi sententia docent Co-
uaruu. 4. decret. 2. part. cap. 8. §. 5. num. 12. Molin. lib. 2. de primo-
gen. cap. 7. num. 40. Matienzo lib. 5. recopilat. 8. leg. 6. gloss. 8.
numero 19. ex lege Gallus. §. institutus ff. de liberis & posthum.
Item votum factum ab Episcopo ingrediendi religionem,
si Pontifex dispensauerit valdum est, ut diximus ex communi
sententia tract. de voto. Item litigantes super beneficio licite
participatur de pensione concedenda, si Pontifex permiserit.

8. Notarum dixisti Pontifex solitus sit dispensare, adsit-
que legitima causa dispensationis, nam si Pontifex non solet
dispensationem concedere, merito impossibilis reputari debet
conditio, si verò causa dispensandi non adit, turpis repu-
tanda est. Quo sensu intelligenda sunt lex 1. lex stipulatio
& lex continentur in contrarium adductæ; Ad legem inter
stipulantes dico stipulationem rei factæ, publicæ, homo-
minialis liberi relata in tempus, quo res facta fiat profana,
& publica priuata, & homo liber seruus, esse nullam, quia est
conditio iniuriæ, & tristis derogans dignitate, & statum
hominis liberi, rei factæ, & publicæ, similis autem conditio
potius timenda, quam expectanda est, lege cum tale in ini-
ria ff. de conditio. & demonstrat. Ad rationem, qua mouet-
Henric. concedo prædictam conditionem per se, & seclu-
so pacto esse minus honestam, nego tamen esse inhonestam;
quæ turpem. Postea autem mutua contrahentium obligatio-
ne honestissima est. Neque obest lex si stipuler, quæ intelligi de-
bet de promissione absoluta, non conditionata; in qua non
ex primatur ea conditio, si Princeps voluerit dispensare, nam
eo casu regulanda est stipulatio secundum tempus præsens,
& cum eo tempore sint inhabiles ad contrahendum, pro-
missio nulla est. Neque refert dicere subintelligi prædictam
conditionem, quia cum sit extrinseca contractui, & aliena
à iure, nequit subintelligi, sed oportet exprimi ex
lege conditiones extrinsecas, ff. de condition. & demonstrat.
Alias absolute contrahentes in gradu prohibito non incur-
rent excommunicationem latam in Clementina unica
de sanguinis, sicut non incurrit, cum exprimum condi-
tionem, si Pontifex dispensare voluerit. Atque ita tradunt
Gloss. capite 1. §. ille verò de sponsalibus in 6. Coaruu. 4. de-
cret. 2. parte capite 3. initio numero 7. Gutier. libro 1. canon.
quæst. capite 22. numero 17. Sanchez libro 5. de matrimo-
n. disp. 5. q. 3. n. 26. Roa apud Seraphium decisi. 1156. Basil.
Ponce lib. 3. de matr. cap. 1 §. n. 7. & libro 12. cap. 7. n. 1. Riccius
præc. decisi. 48. aduersus Gutier. canon. q. lib. 1. cap. 22. n. 24.
& de matr. cap. 78. num. 4.

9. Secunda difficultas. An quilibet ex his contrahenti-
bus ante & post impetratam dispensationem resiliere possit
altero invito? Affirmat Gutier. lib. 1. can. quæst. capite 22. nu-
mero 17. & sequentibus, & de matrim. cap. 78. num. 1. & 2. Ma-
riol. Rota. 1. summ. cap. 2. 4. num. 9. Mouentur ex eo quod
prædictus consensus est longè debilius, quàm consensus im-
puberum, qui reuocari potest pubertate adæpta. Ergo etiam
si libitatis impedimento per dispensationem reuocari poterit
prædictus consensus inhabilitum. Ergo à fortiori poterit reuo-
cari stante impedimento, cum nullibi cautum sit contrarium,
sicut est in impuberibus, qui durante impubertate impediunt-
ur à reuocatione, ne passim contrahant, & reuocent.

10. Sed oppositum omnino tenendum est, nemini ex
his contrahentibus licitum esse resiliere, neque ante, nec post
impetratam dispensationem: sic tradit Sanch. lib. 5. de matr.
disp. 5. num. 13. Rota apud Seraphim. decisi. 724. num. 17. & de-
cisi. 8. num. 10. & decisi. 1157. num. 4. Basil. Ponce lib. 3. de ma-
trim. capite 13. numero 2. Ratio est manifesta; contrahen-
tes sub conditione sibi iniunctæ obligantur ad rem promissam
non absolute, sed dependente à conditione: at si pro libito
voluerit que resiliere possit ab obligatione, sibi iniunctæ obli-
gati non essent. Neque obstat quod impuberes obligentur, &
postea pubertate resiliere possint, quia id non iure nature, sed
in re arctatis à iure positio concessum est, quod durante im-
pubertate non permittitur.

11. Tertia difficultas. An conditio adueniente, sub qua
contrahentes obligantur sint vera sponsalia absque nouo cõ-
sensu? Certum est ante impletam conditionem sponsalia non
esse, quia non est obligatio absoluta, & directæ matrimonij,
quod necessariò ad sponsalium valorem, ex quibus oritur
impedimentum publicæ honestatis requiritur, vt deciditur
in cap. 1. de sponsalibus in 6. Post conditionem impletam affirmat
Henric. lib. 12. de matr. capite 13. in fine. Angles florib. 1. parte
quæst. 2. de consensu conuentionato, art. unico, sub. 3. & quæst. 12.
de impedimento disparis cultus, dub. 2. nouum consensum ne-
cessarium esse, vt prædictus contractus sponsalium obligatio-
nem constituat, eo quod consensus antecessus, citus ab
impediente inhabilis est, ergo tractu temporis conualescere
non potest. Sed oppositum omnino tenendum est cum Sanch.
lib. 5. disp. 5. num. 24. Basilio Ponce lib. 3. cap. 14. n. 7. Coninch.
disp. 2. 9. dub. 1. num. 1. Ratio est, quia obligatio conditiona-
lis postea conditione tranfit in absolutam, & licet illa obliga-
tio fiat à personis inhabilibus, & impeditis, sed non qua-
rentis inhabiles, & impediti sunt, quia non fit pro tem-
pore, quo sunt inhabiles, sed pro tempore quo habiles sunt
futuri, quippe consensus est fieri tempore habili, quod in
tempus habile refertur, sicut è contrà censetur fieri tempore
inhabili, quod refertur in tempus inhabile.

12. Quarta difficultas. An promittens confanguineæ
matrimonium sub prædicta conditione, si Pontifex dispensa-
uerit, teneatur dispensationem procurare? Affirmat Tabiena
verbo sponsalia quæst. 8. num. 9. Armillanum. 1. Petr. de Le-
desim. de matr. quæst. 47. art. 5. sub. 2. quos refert, & sequitur
Sanch. lib. 5. de matr. disp. 5. quæst. 6. num. 36. Ducuntur, quia
matrimonium illud promissum perfici non potest absque dis-
pensatione. Ergo promittens matrimonium, tacite promittit
quæ ad illius coniectionem necessaria sunt.

Sed verius est nullam esse obligationem procurandi dis-
pensationem, tamen si sub prædicta promissione matrimonij
virginem violasset, sicut docuit Nauar. lib. 4. consil. vii. de spon-
sal. consil. 2. §. in prima edit. (licet in 2. edit. vii. de consanguinitate
consil. 5. limitauerit sententiam, casu quo virgo violata sit.)
Coninch. disp. 2. 9. dub. 2. num. 35. Mouetur, quia positò quod
dispensationem procurare non promittitur, non potes ad illam
procurandam obligari, nisi quatenus te obligasti ad contrahen-
dum matrimonium: at ad contrahendum matrimonium non
te obligasti absolute, sed posita dispensatione. Quam tamen
non promittisti, ergo illam procurare non es obligatus. Sicuti
cum promittis matrimonium sub conditione, si pater conuen-
tiat, non obinde teneris consensum patris procurare, procuret
autem ille cuius interest. Si tamen cum promittisti puellæ ma-
trimonium, dixeris facile te posse dispensationem impetrare,
& sub ea spe puellæ dehorationi consensisti, teneris sine dubio
dispensationem procurare, quia eo casu tacite, vel potius ex-
presse eam procuracionem promittisti, vt bene notauit Con-
inch. dicto dub. 2. num. 35. Non tamen videris obligatus cuius
sumptibus eam impetrare dispensationem, nisi ad id te obli-
gaueris expresse, quia negotium commune est, & consequen-
ter sumptus communes esse debent, vt dixit Sanch. dicto lib. 5.
disp. 5. num. 37. nec dissentit Coninch. loc. cit.

PUNCTVM XVII.

Qualiter sponsalia mutuo consensu dissolui
possint?

- 1 Sponsalia multipliciter dissolui possunt,
- 2 Dissoluantur ex mutuo consensu,
- 3 Satisfit quibusdam obiectiõibus,
- 4 Supradicta doctrina intelligitur, etiam si iuramento sponsalia confirmata sint,
- 5 Impuberes sponsalia contrahentes resiliere non possunt, quous-
que pubertatem attingant,
- 6 Si pubes cum impubere contraxerit, puberi non permittitur re-
siliere,
- 7 Si parentes pro filiis impuberibus sponsalia contrahant, filiis
non est datum resiliere, quousque puberes sint,
- 8 Negant plures resiliere posse impuberes, si sponsalia iurauerunt,
- 9 Verius est oppositum.

1. Hucusque egimus de sponsalium natura, nunc de il-
lorum dissolutione agendum est. Sponsalia namque
cum non sint sacramentum, sed via ad sacramentum mat-
rimonij suscipiendum, possunt sicut & alij contractus variis mo-
dis dissolui.

2. Primò, & præcipuè dissoluantur ex mutuo contrahen-
tium consensu, ex Textu in cap. 2. de sponsalibus, vbi Inno-
cent. inquit, Videtur quod inlar eorum qui societatem inter-
posita fide contrahunt, & postea eandem sibi remittunt, hoc
possit in patientia tolerari. Res enim per quascunque causas
nascitur per eas dissolui potest, si solubilis est, vt est regula
iuris, & cap. omnis res. 27. quæst. 2. & obligationes quæ con-
sensu contrahuntur, contraria voluntate dissoluantur. §. ult.
instit. quib. mod. oblig. tollunt. Debet autem huiusmodi remissio
sponte fieri non coactè, aliàs nulla erit. Item debet esse alteri
nota, & ab eo acceptata. Non enim dissentiens liber ab obli-
gatione esse potest, quousque eius dissentis alteri gratus sit, vt
bene notauit Basil. Ponce lib. 12. de spons. cap. 9. n. 1. ex omnium
sententia.

3. Neque his obest, quod in prædicto cap. 2. de sponsalibus
dicatur eos qui de matrimonio contrahendo fidem dederunt
admonendos esse, vt præstitam fidem seruent. Si autem se ad-
uicem admittente noluerint, ne forte inde deterius contingat
esse in patientia tolerandum. Si igitur hæc dissolutio patienter
toleranda est, iure ipso nequit fieri, aliàs monendi non es-
sent, vt fidem præstitam seruent, si nullam illius seruandæ
obligationem habent, sicut ponderauit Ioann. Andr. cap. de il-
lis num. 1. in fine de sponsalibus. Lancello. instit. iuris Canonici. lib. 1.
tit. de sponsalibus. verbo, tolerari. Non inquam obest, nam vt tra-
duit Innocent. Hostiens. Henric. & alij plures apud Sanch.
lib. 5. de sponsalibus. cap. 12. n. 2. & Gutier. cap. 24. de matr. 1.
D 2 Ponsi

Ferd. de Castro, Sum. Mor. Part. V.